

Meddig tart a német gazdaság mélyrepülése?

Rácz Margit

2001-ben a német GDP növekedése nem fogja meghaladni a 0,7%-ot. Ezzel a német gazdaság növekedése a legalacsonyabb lesz az EU-n belül (EU-átlag 1,4), és még a recesszió által fenyegetett USA megfelelő mutatóját sem éri el (USA GDP-je 1%-kal nő az idén). Ezzel párhuzamosan néhány éve tapasztalható pozitív trend megtöréseként a munkanélküliség is ismét elkezdett nőni, és 2001 végére elérte a 4 milliós határt.

A 90-es évtized során a német gazdaság sajátos csapdahelyzetbe került. Ez abból fakadt, hogy a tartósan relatíve alacsony GDP-növekedés és a növekvő munkanélküliség mellett ahhoz, hogy a jóléti háló továbbra is finanszírozható legyen, növelni kellett az adókat. A világméretben liberalizált tőke mozgás viszonyai között így Németország a világ egyik legdrágább telephelyévé vált. Ennek az lett a következménye, hogy a német tőkével működő és németországi telephelyű cégek otthon nemcsak, hogy nem akartak beruházni, hanem termelni sem. Következésképpen Németország az évtized során tartósan tőkekihelyezővé vált. (A német tőkemérleg 1998-ban 32086, 1999-ben 69115, 2000-ben 19537 milliárd DM hiánnyal zárt.)

Azok a cégek pedig, amelyek otthon maradtak, racionalizálás segítségével igyekeztek költségeiket csökkenteni. Ezt úgy érték el, hogy a vállalaton belüli döntési szintek csökkentésével munkabért és bérre rakódó járulékot tudtak megtakarítani. Ezzel is nőtt a munkanélküliség. A megoldást az jelentette volna, ha a Kohl-kormány 16 éve alatt elindítottak volna egy átfogó adóreformot, amivel fokoza-

tosan csökkenteni lehetett volna a cégek adóterhét.

2001 egy olyan tíz éves adóreform első éve, ami az időszak végére a társasági adó feleződéséhez vezet. Még ha a költségek csökkenése rövidtávon nem is érzékelhető, a cégek számára az adóreform parlamenti elfogadása után a pozitív trend biztonságos üzletpolitikát tesz lehetővé, mert a telephelyi költségek szempontjából kiszámíthatóvá teszi a jövőt. Ezért számolt az év elején a hat vezető német intézet prognózisa 2% fölötti GDP növekedéssel. Várakozásaik azonban nem váltak be.

2001-ben az USA-ban recessziós folyamatok indultak el, s ez éreztette hatását az európai, és ezen belül a német gazdasági teljesítményekre is. A terrortámadást követően – figyelembe véve a „furcsa háború” okozta bizonytalanságokat is – lényegében a világgazdaság egésze recesszióba került.

A prognózisok 2002 utolsó harmadára várnak pozitív növekedési mutatókat. Így Németország kiugróan rossz gazdasági teljesítménye két egymást erősítő körülményből ered. Egyrészt a 90-es években kialakult csapdahelyzetből 2001-ben még nem lehet(ett) kikerülni. Másrészt a világgazdasági recesszió és bizonytalanság erősítette a recessziós jelenségeket a német gazdaságban is.

2001 Németországban a hivatalban lévő kormány utolsó teljes éve is. Ezért a kormányon lévő politikai elitnek alapvető érdeke, hogy sikeres évet zárjon. Ugyanakkor azzal is szembe kell néznie, hogy az őt támogató különböző lobbycsoportok követelményekkel

lépnek fel. A szociáldemokrata kormányzat többek között azzal a választási ígérettel került 1998-ban hatalomra, hogy a 90-es évtized egészében visszafogott bérnövekedés végét ígérte. 2001-ben Németországban a termelékenység meghaladó mértékben nőttek a bérek. A szakszervezetek egyéb, költségnövelő és hatékonyságrontó (a vállalati döntési folyamatokat meghosszabbító) követelményeit is kénytelen volt teljesíteni a kormány (pl. vállalati tanács létrehozatala a legalább öt főt foglalkoztató cégeknél). A cégek költségeinek növekedése, ahogy már a 90-es években is tapasztalható volt, most is a munkaerő leépítéséhez vezetett. Így ismét a 90-es években kialakult csapdahelyzet hatása érhető tetten. 2001-ben az adóreform hatása még nem érezhető. Emellett a pénzügyi kormányzat visszautasította az ellenzék azon javaslatát, hogy hozzák előre az adóreform-intézkedéseket. Ennek az volt az oka, hogy Németországnak példát kellett (kellene) mutatnia az EMU másik 11 országa számára a költségvetési fegyelem minden körülmények közti kötelező betartására. Ezért Eichel pénzügyminiszternek az idén fogyasztási adót kellett emelnie.

2002-re is 1% alatti GDP növekedést prognosztizál számos német intézet. Tehát a recesszióból való gyors kikerülés reménye aligha jogos Németországban. Vagyis a német gazdaság igen gyenge növekedési teljesítménnyel lép a választási évbe, és tér át a közös európai pénzre.

Nem kétséges, hogy az adóreform középtávon és fokozatosan kedvezőbbé teszi a német telephelyet. A kedvező folyamatokat erősíti a beinduló nyugdíjreform is. Világgazdasági összefüggésben várható, hogy az amerikai gazdaság teljesítménye is javul, de nem lehet számítani a megelőző évtized kiugróan magas amerikai teljesítménynövekedésének megismétlődésére. Mindennek alapján 2002 utolsó harmadától valószínűsíthető, hogy a német gazdaság is elindulhat a mérsékelt növekedés pályáján. E pálya fenntarthatóságának azonban feltétele, hogy Németország nettó tőkebevonó lesz, és modernizációs beruházások alapozzák meg a növekedést, az adóbevételek pedig biztosítják a költségvetés egyensúlyban tartásához szükséges forrásokat.

Ha – a jelenleg érzékelhető korlátok miatt – középtávon Németország nem is válik Európa gazdasági motorjává, de kikerülhet a jelenlegi csapdahelyzetből. Így nem kell „versenyeznie” Olaszországgal az EU leggyengébb növekedésű tagországa címéért.

Németország a magyar gazdaság számára a legnagyobb exportpiacot jelenti és egyben azt az országot, ahonnan az elmúlt évtizedben a legtöbb tőke áramlott be. A német recessziós jelenségek már 2001-ben is éreztetik hatásukat a magyar exportlehetőségekre, ezen keresztül pedig a GDP növekedésére is. Ha elhúzódó válsággal állunk szemben, akkor a magyar GDP növekedését is tartósan lassítani fogja ez. A recesszió egyik oka az, hogy drága a német telephely. Ezért a német tőke kivétel számára a magyar piac újra felértékelődhet.

* * * * *